

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА СКУЛЬПТУРИ

«Допущено до захисту»:

Завідувач кафедри скульптури

_____ БАЛОГ Адріан Степанович

Протокол засідання кафедри

№ ____ від «__» _____ 2023 р.

КУЧЕРОВ СЕРГІЙ ЮРІЙОВИЧ
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
«ТИША»
зі спеціальності
023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
Освітньо-професійна програма «Станкова і монументальна скульптура»
Другий рівень вищої освіти (магістр)

Керівник:

народний художник України,

професор кафедри скульптури

Мазур Богдан Миколайович

АНОТАЦІЯ

Скульптурний проєкт «Тиша» являє собою двох фігурну композицію де зображено постать чоловіка і дівчини, які тримають музичні інструменти завершивши на них гру. Їх обличчя виражають спокій та задоволення від гармонії, яку було щойно створено тандемом пари, через музичну гру.

Концептуальною ідеєю було передбачено зображення насолоди тишею, що плавно замінила мелодійні та грайливі звуки флейт, через різностатеві постаті. Також, було передбачено зображення сакрального моменту, а саме коли музика стихає і залишає після себе відчуття внутрішнього спокою та єдності з оточенням. Тиша стає ключовою частиною дослідження мелодії, що завершує її зворушливу історію. В цій композиції *основною задачею* було передати мить, коли музика стихає, а тиша стає її природним продовженням.

Ключові слова: скульптура, тиша, стан, природа, музика, інструменти.

ABSTRACT

The sculpture project «Silence» presents a two-figure composition depicting a man and a woman holding musical instruments after completing their performance. Their faces express calm and satisfaction from the harmony they have just created together through their musical play.

The conceptual idea was to represent the pleasure of silence, which smoothly replaces the melodic and playful sounds of the flutes, through the contrasting figures of the pair. Additionally, the project aimed to capture the sacred moment when the music fades, leaving behind a sense of inner peace and unity with the surroundings. Silence becomes a key part of the melody's exploration, completing its touching story. The main goal of this composition was to convey the moment when the music fades, and silence becomes its natural continuation.

Key words: sculpture, silence, state, nature, music, instruments.

ЗМІСТ

1. АНОТАЦІЯ	2
1.1. Анотація та ключові слова українською мовою.....	2
1.2. Анотація та ключові слова англійською мовою.....	3
2. ВСТУП.....	5
3. ОСНОВНА ЧАСТИНА.....	6
3.1. Опис теми та ідеї творчого задуму.....	6
3.2. Історичний, філософський та мистецтвознавчий контекст роботи.....	7
3.3. Технічні характеристики роботи.....	8
ВИСНОВКИ.....	10
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11
ДОДАТКИ.....	12

ВСТУП

Для розробки дипломного проєкту було обрано образи музикантів. За допомогою цих образів музикантів, що насолоджуються тишею, в скульптурі порушено тему: необхідності балансу в житті, гармонії між діяльністю і відпочинком, шумом і спокоєм.

Ця тема є актуальною для сучасної людини, яка часто перевантажена інформацією, через легкий доступ до неї. Важливо зауважити, що ідея скульптурної композиції полягає у зверненні увагу на мить, яка зазвичай залишається непоміченою, а саме завершення звучання музики й початок тиші .

Метою дослідження є підкреслити важливість простих і глибоких моментів у житті за допомогою художньої мови. Нагальною потребою у скульптурі було зобразити момент тиші після музики. Це є важливим аспектом у проєкті це звертає увагу на цінність спокою та гармонії, що особливо важливо у швидкому ритмі сучасного світу.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Опис теми та ідеї творчого задуму

Тема гармонії тиші має універсальну привабливість, адже саме вона звертається до глибинних людських почуттів. Момент переходу від звуку до тиші є невловний, але саме він дарує людині можливість відчувати баланс, внутрішній світ та споглядання краси навколо. Це є важливою деталлю в сучасному світі, де часто бракує часу на паузи, осмислення й простої насолоди моментом.

Тема є доцільною для скульптури, оскільки саме тривимірна форма здатна відтворити гармонію не лише через візуальний аспект, а й через атмосферу, яку вона створює навколо себе. Такий задум гармонійно вписується в концепцію мистецтва, як інструменту, що допомагає людині заглибитися в себе та відчувати гармонію з оточенням.

На сьогодні сучасне суспільство постійно перебуває в інформаційному та звуковому перенасиченні. Тиша стає дефіцитним ресурсом, саме тому люди почали більше цінувати цей ресурс. *Метою подушеної теми є сприяння переосмисленню ролі спокою та тиші в житті, пропонуючи замислитися над тим, як важливо зупинитися та «прислухатися» до внутрішнього світу.*

У контексті мистецтва *тема є доволі актуальною*, оскільки підкреслює взаємодію різних елементів: звуку, тиші, музики, природи, людської емоційності. Це звертає увагу на тонкі переходи між вище зазначеними станами, наголошуючи, що краса часто прихована в деталях і невловних моментах. Таким чином, ця скульптура не лише відповідає сучасним запитам на пошук гармонії, але й сприяє культурному діалогу про роль мистецтва у створенні особистого та колективного балансу.

Ідея творчого задуму дослідити момент трансформації звуку в тишу, коли щойно народжена музика душею та руками, поступається місцем глибокому спокою. У центрі задуму є гармонія між людьми та природою, яка має проявлятися через мистецтво й емоційний зв'язок. Порухений

скульптурний образ чоловіка й дівчини з музичними інструментами є символом творчого єднання, яке, завершившись, залишає за собою багатогранну мелодійну тишу, а саме продовження їхньої гри.

Задача дипломної роботи нагадувати, що тиша це не відсутність звуку, а простір, у якому музика знаходить свою повноту і завершення. *Мета теми* «Тиша» запросити глядача зупинитися, відчувати момент, у якому енергія музики та спокій душі сплітаються в єдине ціле.

Історичний, філософський та мистецтвознавчий контекст роботи

У різні епохи музика та мистецтво слугували засобами для відображення гармонії між людиною, природою та всесвітом. Давньогрецька філософія, а саме ідеї піфагорійців, трактували музику як прояв космічної гармонії. Філософи вважали, що «музика сфер» існує навіть у тиші, що підкреслює глибоке значення моменту завершення звуку. Тому через концептуальний задум скульптура має резонувати з цими давніми ідеями, наголошуючи на гармонії, яка залишається навіть після завершення мелодії.

Одною з ключових рефлексій до створення роботи стало дослідження давньогрецького міфу про Орфея: за переказом, Орфей відправився в пекло, щоб врятувати загинулу від укусу гадюки дружину німфу Еврідіку. Гра на флейті дозволила йому зачарувати Харона, що погодився перевести Орфея через Стікс, проте порушивши заборону не дивитись на дружину до повернення додому, Орфей назавжди втратив Еврідіку і згодом загинув сам [1].

У добу романтизму трактування тиші та природи було джерелом натхнення для митців. Скульптура за ідеєю створення має перетинатися з цією епохою через схожість теми спокійної атмосфери, що спонукає до роздумів і відчуття гармонії. Концепція теми музикантів, що насолоджуються тишею після гри, гармонійно вписується в цінності доби романтизму, в якій шукали сенс життя у єдності з природою.

На початку XX століття митці модерністи, а саме Джон Кейдж у музиці почав досліджувати тишу, як частину творчості. Його твір «4'33», де ключовою фігурою є виконавець «грає» тишу [2], це підкреслює важливість паузи як невіддільної частини музики.

Робота має органічно вписуватися в історичний контекст, поєднуючи ідеї: давньої філософії, мистецтва Ренесансу, романтизму та модернізму. Скульптура «Тиша» має бути продовженням історичної традиції роздумів про тишу [3], як завершення та одночасно початок чогось нового стану гармонії та спокою.

Філософський контекст

Твір підпадає під філософський контекст, торкаючись універсальних тем: зв'язку протилежностей, моменту усвідомлення, екзистенційної рефлексії та медитативного спокою. Скульптура є не лише твором візуального мистецтва, а й простором для глибоких роздумів про гармонію та місце тиші й пауз у нашому житті.

Мистецтвознавчий контекст

Скульптурна композиція несе у собі ідею нерухомості й спокою, що ідеально відповідає темі гармонії тиші. Другим аспектом цієї роботи є акцент не на самій грі, а на її завершенні, що підкреслює унікальність і сучасність концепції. Поєднуючи простоту форм із багатошаровістю ідеї, твір підпадає до тенденцій направлення модерну та постмодерну [4]. Скульптура має створювати простір для взаємодії: пози героїв та їхній стан «тиші» пропонують глядачеві приєднатися до цієї медитативної паузи. Що відповідає сучасним тенденціям у мистецтві твір не лише розповідає історію, а й стає частиною діалогу з аудиторією. Відображення у скульптурі гармонії персонажів із природним оточенням є тенденціями, що властиві сучасному екологічному мистецтву. Зображення моменту, коли музика стає частиною тиші, органічно вписується в ідею повернення до природних циклів і відновлення єдності людини з навколишнім світом.

Технічні характеристики та особливості виконання

Скульптура виконана у конкретній стилістичній формі. Композицію було зосереджено навколо взаємодії хлопця й дівчини та їх музикальних предметів – пан-флейта і флейта, що відпочивають після гри на них.

Особливості виконання роботи полягають у м'якості та плавності форм, що є символом плинності музики, її гармонійного характеру й легкості. Лінії скульптури органічно переплітаються, створюючи відчуття руху, що

поступово стихає, ніби це звук, який розчиняється у тиші. Фактурність окремих елементів, зокрема каменю, на якому сидять герої, додає контрасту і підкреслює стабільність і спокій моменту. Загальна композиція демонструє баланс між статикою та динамікою: з одного боку, нерухомість поз передає спокій і завершеність, а з іншого м'якість форм і фактурність оживляють скульптуру, ніби зберігаючи ледь відчутну мелодію у просторі.

Робота була зліплена з глини, після чого переведена у гіпс, як перехідний матеріал. У майбутньому скульптурну композицію заплановано перевести у камінь (пісковик або мармур).

ВИСНОВКИ

Ця скульптура є багат шаровим твором, який об'єднує естетичну, філософську та емоційну складову. Ідея скульптурної композиції відобразити момент гармонії між звуком і тишею. За допомогою загального образу чоловіка й дівчини в скульптурі, які завершили гру на флейтах. Досягнута мета зобразити атмосферу єдності, де тиша виступає не кінцем, а продовженням мелодії, частиною природного циклу.

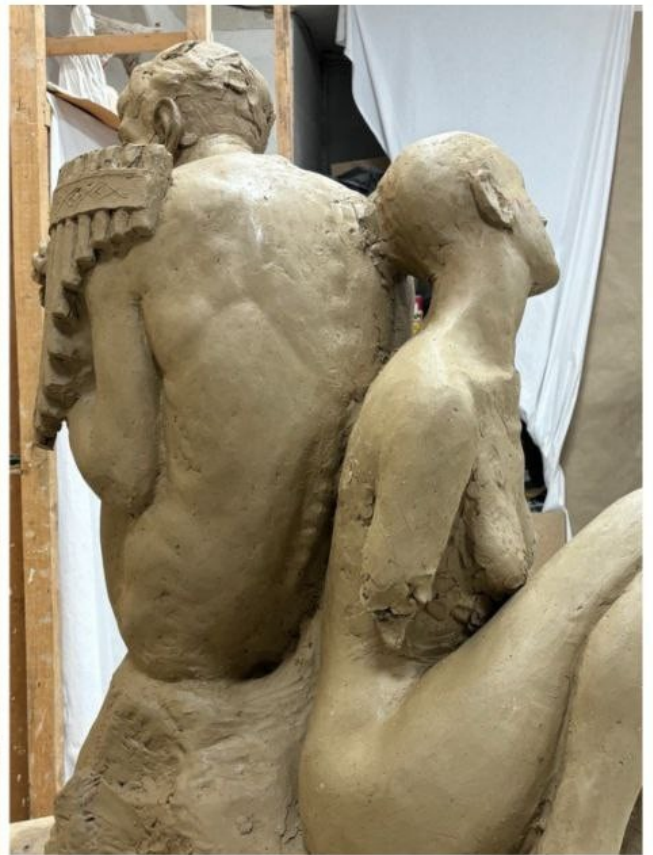
В цій роботі була поставлена задача створити перед глядачем атмосферу співучасті миті. Що у завершенні було розкрито в композиції. Порушена тема в цій скульптурі є актуальною та універсальною на сьогодні за концептуальною ідеєю в сучасному контексті.

Важливо наголосити, що порушені питання, що були розкриті, через твір візуального мистецтва скульптуру «Тиша» є нагадуванням людині у сучасному світі: про важливість пауз у житті, про моменти роздумів і внутрішнього балансу. Це є запрошення до діалогу: про мистецтво, про природу й про гармонію у світі та в людині.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%80%D1%84%D0%B5%D0%B9>
2. Липов А. «4'33» як п'єса мовчазної присутності. Тиша чи анархія мовчання? *Культура та мистецтво*. Київ, 2015. Вип. 4; С. 436–454.
3. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. Київ : Юніверс, 2003. 464 с.
4. Albright D. *Modernism and Music: An Anthology of Sources*. Chicago : University of Chicago Press, 2004. 440 p.

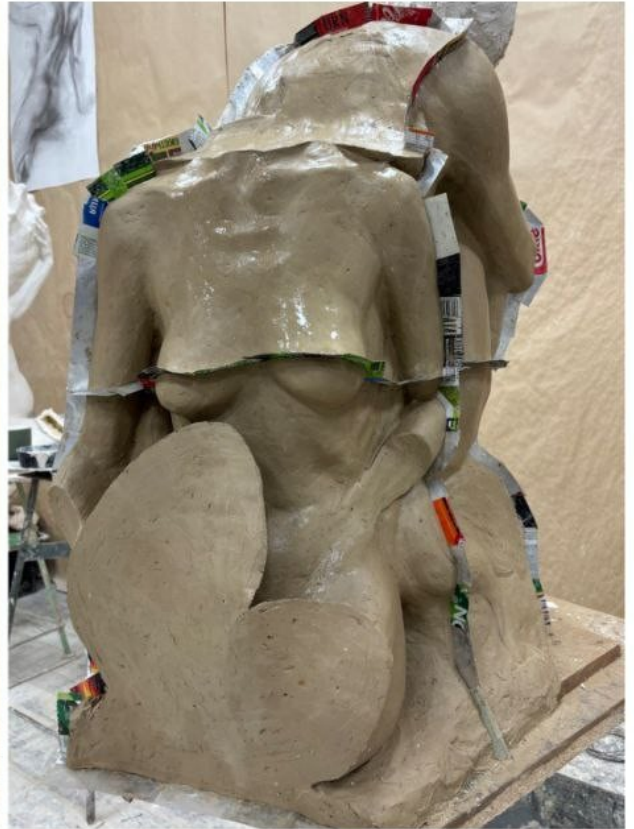
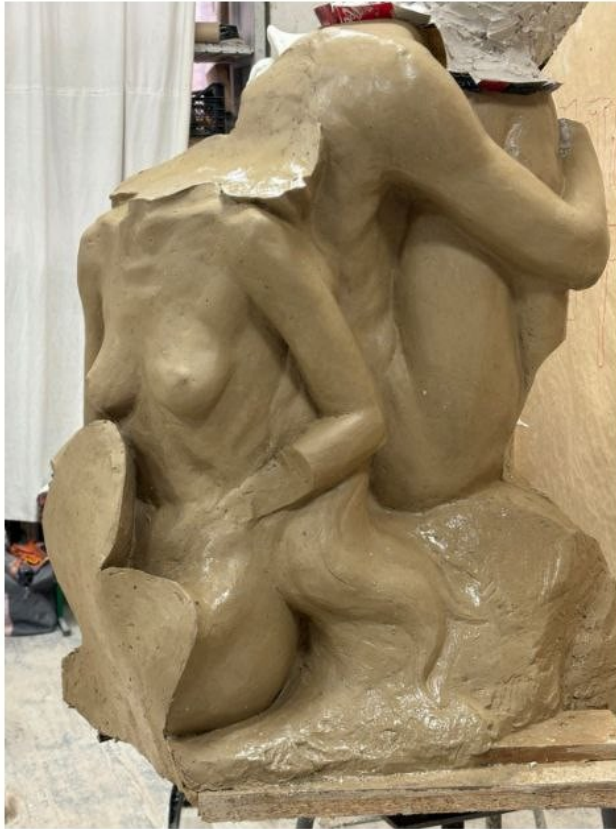
ДОДАТКИ

Процес ліплення

Кінцевий етап ліплення

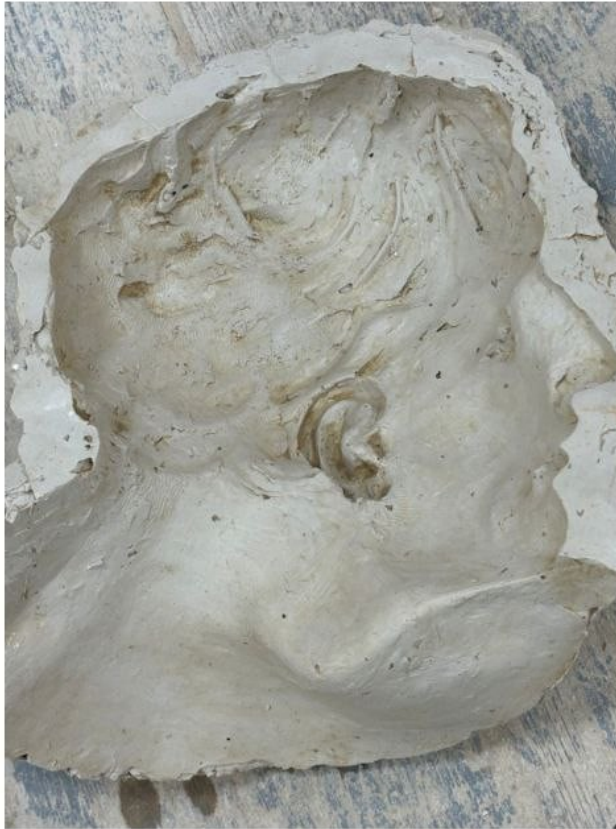
Процес виготовлення форми

Процес виготовлення форми

Процес лиття та розбору роботи від форми

Відлитті частини скульптури та частини форми

Процес монтажу роботи

Скульптурный проект «Тиша», 2024